

УДК 336.73

JEL Classification: D 290, G 200, G 290

Дорофєєв Дмитро

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗРОБЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ
ІННОВАЦІЙ У НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ
УСТАНОВАХ**

У статті проведено комплексне дослідження процесу організації розроблення та використання фінансових інновацій у небанківських фінансових установах, обґрунтовано рекомендації щодо його вдосконалення на основі формування інноваційної стратегії відповідно до загальної стратегії розвитку, бізнес-ліній та бізнес-процесів, що використовуються у небанківській фінансовій установі.

Визначено переваги та недоліки використання лінійної та інтерактивної моделей організації, запропоновано схему реалізації інтерактивної моделі організації процесу впровадження інновацій на основі використання організаційно-функціонального підходу з урахуванням впливу інновацій на конкурентоспроможність, дохідність і репутацію фінансової установи.

Виокремлено дев'ять основних етапів організації та проведення інжинірингу фінансових інновацій та всебічно охарактеризовано їх зміст, визначено порядок виконання робіт і здійснення процедур щодо використання фінансового інжинірингу в небанківських фінансових установах, розроблено схему організації процесу інжинірингу фінансових інновацій у небанківських фінансових установах на основі використання послідовно-ітераційної моделі.

Доведено, що використання фінансового інжинірингу повинно ґрунтуватися на реалізації комплексу аналітичних, організаційних та управлінських заходів, чіткому визначенні умов, процедур, повноважень і відповідальності структурних

підрозділів та інших учасників інноваційного процесу з метою підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю відповідно до стратегічних пріоритетів небанківської фінансової установи.

Практичне використання запропонованої схеми організації фінансового інжинірингу передбачає послідовно-паралельне виконання робіт та управління фінансовою інновацією упродовж усього її життєвого циклу з метою виявлення можливих відхилень від розробленої програми та визначення доцільної тривалості використання конкретної фінансової інновації.

Ключові слова: фінансова установа, фінансова стратегія, фінансова інновація, фінансовий інжиніринг, лінійна модель, ітераційна модель, життєвий цикл інновації.

Dorofiev Dmytro

ORGANIZATION OF DEVELOPMENT OF FINANCIAL INNOVATIONS IN NON-BANK FINANCIAL INSTITUTIONS

The article presents a comprehensive study of the features of the process of organization of development, implementation and use of financial innovations in non-bank financial organizations, justified recommendations for its improvement on the basis of the formation of an innovation strategy in accordance with the overall development strategy, business lines and business processes used in non-bank financial organizations.

The advantages and disadvantages of using linear and interactive models of the organization, the scheme of implementation of the interactive model of the organization of the process of innovation through the use of organizational and functional approach, taking into account the impact of innovation on the competitiveness, profitability and reputation of the financial institution.

There are nine main stages of organizing and conducting engineering financial innovation of the base level and fully

characterized by their contents, the procedure for the execution of works and procedures for using financial engineering to non-bank financial institutions, a scheme for the organization of the process of engineering financial innovation in non-bank financial institutions through the use of series and iterative model.

It is substantiated that the use of financial engineering should be based on the implementation of a complex of analytical, organizational and managerial activities, a clear definition of the powers and responsibilities of structural units and other participants in the innovation process in order to improve the efficiency of innovation management in accordance with the strategic priorities of a non-bank financial institution.

Practical use of the proposed scheme for the organization of financial engineering involves the sequential execution of work and the management of financial innovation throughout its life cycle in order to identify possible deviations from the developed program and determine the appropriate duration of use of financial innovation.

Key words: financial organization, financial strategy, financial innovation, financial engineering, linear model, iterative model, innovation life cycle.

Дорофеев Дмитрий

ОРГАНИЗАЦИЯ РАЗРАБОТКИ ФИНАНСОВЫХ ИННОВАЦИЙ В НЕБАНКОВСКИХ ФИНАНСОВЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

В статье проведено комплексное исследование процесса организации разработки и использования финансовых инноваций в небанковских финансовых организациях, обоснованы рекомендации по его совершенствованию на основе формирования инновационной стратегии в соответствии с общей стратегией развития, бизнес-линиями и бизнес-процессами, используемыми в небанковской финансовой организации.

Определены преимущества и недостатки использования линейной и интерактивной моделей организации, разработана

схема реализации интерактивной модели организации процесса внедрения инноваций на основе применения организационно-функционального подхода с учетом влияния инноваций на конкурентоспособность, доходность и репутацию финансовой организации.

Выделено девять основных этапов организации и проведения инжиниринга финансовых инноваций базового уровня, всесторонне охарактеризовано их содержание, определен порядок выполнения работ и процедур по использованию финансового инжиниринга в небанковских финансовых организациях, разработана схема организации процесса инжиниринга финансовых инноваций в небанковских финансовых учреждениях на основе использования последовательно-итерационной модели.

Обосновано, что использование финансового инжиниринга должно базироваться на реализации комплекса аналитических, организационных и управленческих мероприятий, четком определении полномочий и ответственности структурных подразделений и других участников инновационного процесса с целью повышения эффективности управления инновационной деятельностью в соответствии со стратегическими приоритетами небанковской финансовой организации.

Практическое использование предложенной схемы организации финансового инжиниринга предусматривает последовательно-параллельное выполнение работ и управление финансовой инновацией в течение всего ее жизненного цикла с целью выявления возможных отклонений от разработанной программы и определения целесообразной продолжительности использования финансовой инновации.

Ключевые слова: финансовая организация, финансовая стратегия, финансовая инновация, финансовый инжиниринг, линейная модель, итерационная модель, жизненный цикл инновации.

DOI: 10.32680/2409-9260-2019-1-264-13-35

Постановка проблеми. Розроблення та використання небанківськими фінансовими установами фінансових інновацій є одним із важливих напрямів успішного розвитку вітчизняного фінансового сектору. Використання нових фінансових продуктів, інструментів і технологій сприяє підвищенню доходів фінансових установ, посиленню їх конкурентоспроможності на ринку, поліпшенню іміджу та підвищенню рівня довіри з боку економічних суб'єктів [19, с. 23]. У зв'язку з цим небанківські фінансові установи постійно приділяють велику увагу процесам організації розроблення запровадження та використання фінансових інновацій у своїй діяльності. Головним напрямом удосконалення цього процесу в небанківських фінансових установах є використання фінансового інжинірингу, як комплексного методу проектування, розробки та реалізації нововведень з метою вирішення стратегічних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації розроблення та запровадження фінансових інновацій у небанківських фінансових установах в науковій літературі приділяється ще недостатньо уваги. Серед науковців, які досліджують цю проблему, варто виділити праці В. Бансала [7], Н. Баринькіної [1], Я. Жаліло [24], В. Жупанина [3, 4], О. Коваля [24], В. Кротюка [5], В. Кузнєцова [6], Д. Маршалла [7], В. Міщенко [10, 11], С. Міщенко [12, 16], С. Науменкової [19, 20], Н. Пантелеєвої [23], Б. Соколова [26] та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У зв'язку з недостатнім рівнем розроблення зазначеної проблеми більш детального обґрунтування потребує реалізація організаційно-функціонального підходу до реалізації цього процесу на основі фінансового інжинірингу.

Метою статті є дослідження процесу організації запровадження фінансових інновацій у небанківських фінансових установах і обґрунтування рекомендацій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап організації запровадження фінансових інновацій у небанківських фінансових установах характеризується реалізацією двох підходів – централізованого та децентралізованого. Відповідно

до першого підходу небанківські фінансові установи впроваджують фінансові інновації в обов'язковому порядку згідно з рішеннями або вимогами відповідного державного регулятора фінансового ринку [8, с. 32]. Це стосується, перш за все, виконання умов діяльності, передбачених у наданих ліцензіях, дотримання встановлених значень економічних нормативів, запровадження обов'язкових видів фінансових послуг, використання затверджених методик управління ризиками, форм звітності та обліку, методів управління, форм нагляду тощо.

Згідно з децентралізованим підходом кожна небанківська фінансова установа самостійно визначає необхідність, потребу та обсяг використання певної фінансової інновації та розробляє й реалізує відповідні заходи в межах сфери своєї діяльності та розробленої стратегії. Такі інновації характеризуються запровадженням певних фінансових інструментів, створенням нових фінансових продуктів, використанням фінансових технологій, методів організації та управління.

У науковій літературі виокремлюють дві основні моделі організації, планування та використання інновацій – лінійну (нормативну) та інтерактивну, кожна з яких передбачає певну послідовність дій, використання ресурсів, виконання робіт і різні кінцеві результати [3, с. 52; 5, с. 7; 10, с. 87].

Відповідно до лінійної моделі організації запровадження інновацій ґрунтується на детальному вивченні умов зовнішнього середовища та аналізі показників діяльності компанії. Спочатку відбувається уточнення стратегічної цілі компанії, пошук або розроблення нової бізнес-ідеї, аналіз запропонованої концепції, розроблення нового продукту, визначення кола потенційних споживачів, переліку та обсягів необхідних ресурсів і складання бюджету для реалізації нової ідеї, а потім – розроблення програми маркетингу, запуск пілотного проекту, навчання персоналу, впровадження нововведення та оцінка ефективності запровадження інновації [1, с. 104; 14, с. 43].

Згідно з інтерактивною моделлю процес організації планування та запровадження інновацій розпочинається з вивчення наявних досліджень і винаходів та відбору доцільних

для впровадження інновацій. Після цього здійснюється випробування прототипу нового продукту, організація ресурсного забезпечення, проведення пробного маркетингу, а також виробництво та продаж [6, с. 82; 21, с. 46]. Особливістю використання такої моделі організації є послідовно-паралельне виконання всіх операцій.

Кожна із зазначених моделей має і переваги, і недоліки. Інтерактивна модель, на перший погляд, є простішою, однак її реалізація потребує більш тривалого часу, більших ресурсів і послідовного повернення після реалізації кожного наступного етапу до попереднього. Тому її використовують, переважно, крупні компанії, які давно функціонують на ринку, підтримують постійні зв'язки з науковими установами, фінансують певні наукові розробки та постійно впроваджують інновації.

Використання лінійної моделі потребує значно меншого часу та ресурсів, які, крім того, можуть бути залучені лише на окремих етапах реалізації нововведення, поступово, залежно від потреби та виконуваних завдань. Така модель частіше за все використовується невеликими компаніями, які реалізують інновації епізодично, переважно, запозичуючи їх на ринку та адаптуючи до власних потреб.

Враховуючи особливості життєвого циклу фінансових інновацій, процес їх розроблення, планування та запровадження можна розподілити на такі етапи.

1. Визначення небанківською фінансовою установою проблеми та оцінка можливості її розв'язання шляхом запровадження певної фінансової інновації, пошук на ринку фінансової інновації, запровадження якої може сприяти вирішенню визначеної проблеми та відповідає стратегічним цілям. Рішення щодо використання фінансових інновацій приймаються, виходячи із стратегічних цілей і діяльності фінансової установи, вищим керівництвом на основі рекомендацій підрозділів стратегічного планування та управління. Головним завданням цього етапу є чітке визначення проблеми в діяльності установи, яку можна вирішити за допомогою впровадження фінансової інновації. Зазвичай, до таких проблем відносять необхідність збільшення частки ринку,

підвищення рівня конкурентоспроможності, залучення нових клієнтів, збільшення обсягів продажів, доходів і рентабельності діяльності установи.

2. Визначення методів і механізмів вирішення проблеми з використанням окремих фінансових інструментів, продуктів, операцій, технологій та методів організації й управління. Для цього фінансова установа самостійно розробляє інновації або придбає їх на ринку чи запозичує в установах-новаторах. На цьому етапі відбувається аналіз доцільності запровадження інновації, визначаються механізми її використання, обсяг необхідних ресурсів, потенційні ризики, обирається певна інноваційна стратегія та визначаються конкретні види інновацій, які можуть бути використані фінансовою установою.

3. Організація, планування та управління процесами розроблення та впровадження інновації – розроблення регламентної документації, створення нових підрозділів, залучення фахівців, фінансування робіт, придбання технічних засобів, технологій, а також контроль прийнятих рішень на відповідність законодавчим і нормативним актам, вимогам регулятора та потребам споживачів. Цей етап є найбільш складним, оскільки потребує високого рівня кваліфікації фахівців, залучення додаткових спеціалістів та експертів, створення спеціальних підрозділів або тимчасових робочих груп, які можуть включати фахівців зі сфери FinTech, а також передбачає організацію робіт щодо впровадження інновації, маркетингу, реклами та їх ресурсного забезпечення.

4. Оцінка результатів використання фінансової інновації – визначення масштабів ринку, залучення нових клієнтів, зниження витрат, збільшення доходів, хеджування ризиків, що можуть виникнути в результаті впровадження нововведення, тощо). На цьому етапі відбувається реалізація інноваційного продукту та його використання споживачами або фінансовою установою безпосередньо у процесі своєї діяльності. На цьому етапі здійснюються розрахунки ефективності запровадження фінансової інновації, розробляються заходи щодо її підвищення або приймаються рішення про модифікацію інновації, зміну обсягів або умов використання, форми поширення тощо.

Узагальнення досвіду інноваційної діяльності вітчизняних небанківських установ дозволило розробити схему такого процесу, яка розпочинається з обґрунтування концепції запровадження фінансової інновації, а закінчується її техніко-технологічним розробленням, обґрунтуванням ефективності використання та організацією взаємодії з клієнтами та споживачами (рис. 1).

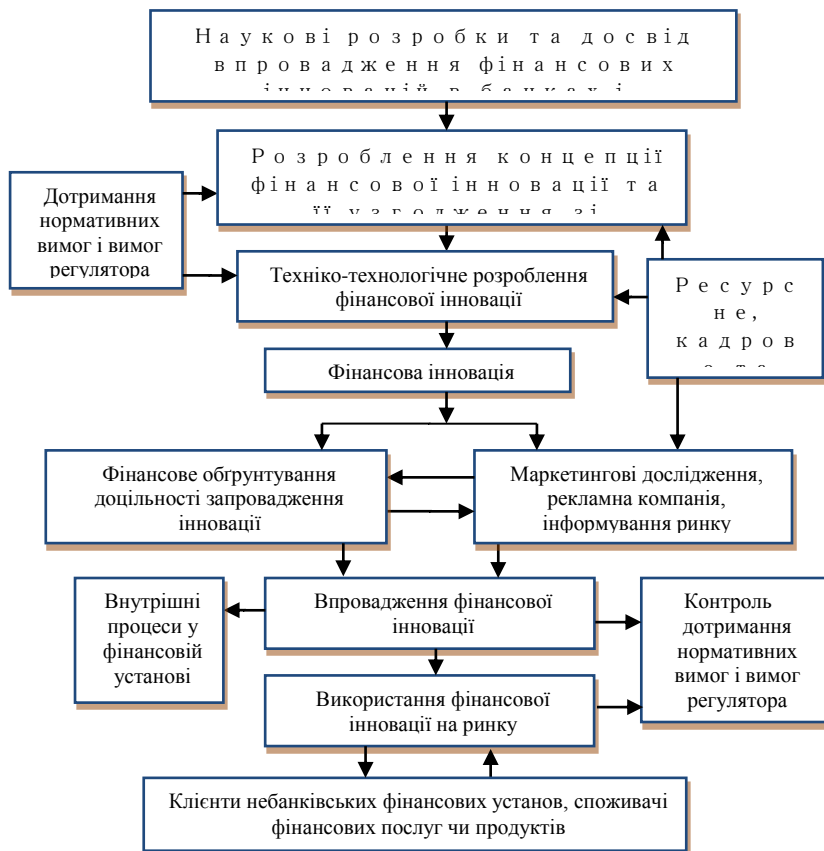

Рис. 1. Схема організації процесу розроблення та впровадження фінансових інновацій у небанківській фінансовій установі на основі інтерактивної моделі (розроблено автором)

Разом з тим, як свідчить аналіз практики організації розроблення та використання фінансових інновацій у вітчизняних небанківських фінансових установах, невеликі компанії частіше за все використовують лінійну модель організації впровадження фінансових інновацій, запозичуючи інновації в банках або в установах-новаторах та орієнтуючись на кінцеві результати їх впровадження [4, с. 10; 11, с. 187].

Одним із важливих завдань процесу організації та планування запровадження й використання інновацій є пошук джерел для їх фінансування. Практика свідчить про те, що головними джерелами фінансових ресурсів для небанківських фінансових установ є власні, запозичені або залучені кошти. При цьому залежно від галузевої специфіки в різних фінансових установах така структура фінансових ресурсів буде різною. Так, якщо в структурі фінансування інноваційних заходів у кредитних спілках, страхових компаніях, інститутах спільного інвестування та недержавних пенсійних фондах переважають залучені кошти та одержаний прибуток, то в діяльності лізингових, факторингових компаній та ломбардів значну частку складають запозичені кошти у вигляді банківських кредитів, а також власні кошти.

Як зазначається у науковій літературі, основою організації та планування запровадження фінансових інновацій є фінансовий інжиніринг, який розглядають як процес творчого пошуку нових ідей, проектування, розробки та реалізації інноваційних фінансових інструментів і процесів з метою вирішення стратегічних проблем, що виникли у фінансовій установі, шляхом використання нових і модифікованих фінансових інструментів і продуктів, фінансових технологій, методів залучення фінансування, управління фінансовими потоками, регулювання діяльності фінансових установ тощо [13, с. 43; 23, с. 83].

У науковій літературі існують різні визначення поняття «фінансовий інжиніринг». Так, Д.Ф. Маршалл і В.К. Бансал під фінансовим інжинірингом розуміють сукупність процесів, що пов'язані з проектуванням, розробкою та практичним використанням інноваційних фінансових інструментів, процесів,

операційних схем здійснення фінансово-кредитних операцій, а також пошуком нових підходів для вирішення проблем у сфері фінансів [7, с. 33]. Н.П. Баринькіна підходить до визначення цього поняття з більш практичних позицій, визначаючи його як процес комерціалізації створення та використання інновації з метою досягнення позитивного економічного та фінансового результату. При цьому фінансовий інжиніринг вона розглядає як один із методів управління, планування та прогнозування фінансової діяльності компаній з метою реалізації їх стратегічних цілей та розв'язання існуючих проблем, зокрема, в кризових ситуаціях [1, с. 102]. Часто інжиніринг характеризують як комплекс інженерно-консультаційних послуг, який охоплює всі етапи інноваційного циклу компанії, з метою підготовки та забезпечення процесу використання фінансових інновацій. Інколи фінансовий інжиніринг ототожнюють з планом або організацією використання окремих фінансових інструментів, переважно, похідних, або фінансових технологій, що суттєво спрощує це поняття [16, с. 38; 22, с. 14].

Головним завданням фінансового інжинірингу фінансових інновацій у небанківських фінансових установах є використання нових, вдосконалення або модифікація властивостей використовуваних фінансових інструментів, продуктів, технологій, методів і засобів фінансового управління [20, с. 33]. Тому до основних функцій фінансового інжинірингу відносять фінансове планування, організацію, облік, контроль, регулювання та інвестиційне проектування.

Об'єктами фінансового інжинірингу фінансових інновацій у небанківських фінансових установах є фінансові інструменти, продукти, технології, методи організації, управління, обліку та звітності, які використовує чи планує використати фінансова установа. До суб'єктів цього процесу належать відповідальні працівники та фахівці фінансових установ, експерти, консалтингові та інформаційні компанії, компанії FinTech та інші [12, с. 39].

У практичній діяльності фінансовий інжиніринг є достатньо складним і трудомістким процесом. Виконання певних робіт, процедур, дій щодо його реалізації в

небанківських фінансових установах відбувається за такими етапами та в такій послідовності.

1. Вибір виду та визначення мети інноваційної стратегії фінансової установи відповідно до загальної стратегії її розвитку та цілей бізнесу на основі аналізу фінансового стану та чіткого визначення існуючих проблем.

2. Генерування та відбір (скоринг) інноваційних ідей та пропозицій. Підготовка найбільш перспективних і реалістичних пропозицій.

3. Розроблення проекту, який враховує умови ринку, комерційне завдання, вигоди для споживачів і можливість розв'язання важливої стратегічної проблеми діяльності небанківської фінансової установи.

4. Бізнес-аналіз проекту, який передбачає визначення та характеристику базових структур, бізнес-ліній, бізнес-процесів і сегментів ринку (цільових ринків, фінансових інструментів, продуктів, бізнес-одиниць), на які буде поширюватися вплив фінансової інновації; опис всіх зацікавлених сторін, які пов'язані з запровадженням і використанням інновації (клієнтів, партнерів, постачальників); характеристика можливостей, обмежень і ризиків, які можуть виникнути в разі запровадження фінансової інновації.

5. Тестування розробленої фінансової інновації з метою виявлення реакції та попиту споживачів, уточнення ризиків, обсягів витрат, проведення маркетингу, організація реклами тощо.

6. Впровадження та використання фінансової інновації в практику роботи фінансової установи.

7. Аналіз ефективності впровадження фінансової інновації, оцінка одержаних результатів з точки зору їх впливу на конкурентоспроможність, фінансову стійкість, дохідність, репутацію фінансової установи, а також на відповідність (прийнятність) запитам і потребам клієнтів і споживачів.

8. Характеристика бізнес-знань фінансової установи, інформаційних систем, а також персоналу з метою визначення потреб у навчанні або підвищенні кваліфікації.

9. Моніторинг використання конкретної фінансової інновації упродовж усього її життєвого циклу [17, с. 18].

На першому етапі процесу інжинірингу фінансових інновацій, який називають підготовчим, відбувається вибір виду і визначення мети інноваційної стратегії небанківської фінансової установи відповідно до загальної стратегії її розвитку та цілей бізнесу на основі ретельного аналізу фінансового стану та чіткого визначення існуючих проблем. Це обумовлено тим, що, відповідно до сучасних підходів, процес фінансового інжинірингу інновацій обов'язково повинен бути інтегрований у загальну систему стратегічного управління небанківською фінансовою установою та, зокрема, в інноваційну стратегію.

У науковій літературі до основних видів інноваційних стратегій розвитку та впровадження фінансових інновацій, які використовують небанківські фінансові установи, відносять: наступальну (попереджуючу) стратегію (розробка та впровадження революційної фінансової інновації, яка не має аналогів або яку раніше жодна фінансова установа не використовувала); захисну (впровадження еволюційної або суттєва модифікація існуючої фінансової інновації) та адаптивну (впровадження фінансової інновації, яка вже використовується іншими фінансовими установами на основі «дифузії») стратегію [9, с. 24; 23, с. 57].

Тому характер і зміст процесу фінансового інжинірингу у конкретній небанківській фінансовій установі буде визначатися видом і змістом обраної нею інноваційної стратегії. Як свідчить практика діяльності вітчизняних небанківських фінансових установ, наступальну стратегію вони використовують дуже рідко, а найбільш прийнятними для них є використання поліпшуючої або адаптивної стратегії, що дозволяє розширювати асортимент і поліпшувати якість послуг, продуктів і технологій, залучати нових клієнтів, збільшувати доходи, зберігати або збільшувати частку на ринку, поліпшувати свій імідж тощо.

На другому етапі на основі аналізу зовнішніх і внутрішніх джерел інформації, наявних наукових розробок, досвіду інших

фінансових установ і можливості дифузії інновацій відбувається генерування та відбір інноваційних ідей та пропозицій з метою виявлення найбільш придатних для конкретної небанківської фінансової установи.

Третій етап, який називають проектувальним, передбачає розроблення проекту запровадження та використання фінансової інновації, який повинен враховувати галузеві особливості відповідного сегменту фінансового ринку, чітко визначати комерційне завдання щодо розв'язання важливої стратегічної проблеми в діяльності небанківської фінансової установи, потенційні вигоди для споживачів тощо.

Найбільш складним є четвертий етап фінансового інжинірингу, який передбачає проведення всебічного бізнес-аналізу проекту запровадження та використання фінансової інновації. Відповідно до цього етапу визначаються (а в разі необхідності – створюються) та детально характеризуються базові організаційно-управлінські структури (бізнес-одиниці), бізнес-лінії, використовувані бізнес-процеси, методи, інструменти та сегменти фінансового ринку, на які буде поширюватися вплив фінансової інновації; здійснюється опис і характеристика всіх зацікавлених сторін, які пов'язані з запровадженням і використанням інновації; визначаються регуляторні обмеження і ризики, розраховується потреба у фінансових і матеріальних ресурсах, визначаються їх джерела, а також здійснюється оцінка запитів і потреб споживачів фінансової інновації та визначаються можливості їх задоволення [2, с. 37; 25, с. 34]. Ключовим елементом цього етапу фінансового інжинірингу є моделювання та управління бізнес-процесами та бізнес-лініями фінансової установи, що дозволяє визначати обсяг необхідних ресурсів, прогнозувати необхідні зміни та їх наслідки.

На п'ятому етапі з метою виявлення попиту та реакції споживачів на нововведення, уточнення обсягів продажу, необхідних ресурсів, витрат і потенційних ризиків відбувається тестування розробленої фінансової інновації та її адаптація до конкретних умов ринку, проводяться маркетингові дослідження, розпочинається інформування клієнтів та організація реклами.

Шостий етап фінансового інжинірингу характеризує процес впровадження і практичного використання фінансової інновації в діяльності небанківської фінансової установи, тобто, власне, операційну діяльність установи з використанням розробленого нововведення.

Сьомий етап фінансового інжинірингу інновацій безпосередньо пов'язаний з реалізацією головної мети його використання для розроблення та запровадження фінансових інновацій у небанківських фінансових установах – збільшення доходів, прибутку та рентабельності, а також із забезпеченням стабільної діяльності, підвищенням рівня конкурентоспроможності та ринкової вартості фінансової установи на ринку [15, с.26; 24, с. 93]. У процесі досягнення цієї мети вирішуються завдання щодо забезпечення окупності витрат на запровадження фінансової інновації та забезпечення бездефіцитного розвитку фінансової установи, збалансованості її доходів і витрат, оптимізації структури власних і запозичених коштів а також задоволення потреб клієнтів.

Тому аналіз ефективності впровадження фінансової інновації повинен ґрунтуватися на оцінці одержаних результатів з точки зору їх впливу на рівень конкурентоспроможності, фінансової стійкості, дохідності та репутації небанківської фінансової установи. З точки зору оцінки ефективності фінансової інновації для споживачів, необхідним є проведення аналізу відповідності результатів її використання їх запитам і потребам, тобто прийнятності фінансової інновації на предмет її якості, доступності та вартості.

Зазвичай, у практиці оцінки ефективності фінансових інновацій виокремлюють економічну (комерційну), науково-технічну та соціальну ефективність. Економічну ефективність вимірюють показниками приросту обсягів продажу та прибутку, рентабельності, строком окупності витрат та іншими. Науково-технічна ефективність фінансових інновацій визначається характером і ступенем використання сучасної техніки та інформаційних технологій, що робить використання інновації технічно простим, інформаційно доступним, швидким, компактним і зручним [27, с. 37]. Крім того, підвищення науково-технічної ефективності фінансових інновацій, на наш погляд, сприяє

поглибленню інноваційного процесу завдяки можливості використання наступних інновацій на базі попередніх.

Соціальна ефективність використання фінансових інновацій небанківськими фінансовими установами дозволяє доповнити кількісні оцінки якісними та характеризує соціальні результати й наслідки реалізації інновацій, які полягають, перш за все, у підвищенні добробуту та якості життя населення, поліпшенні умов і підвищенні продуктивності праці працівників фінансових установ тощо. Головним показником, що характеризує соціальну ефективність використання фінансових інновацій, на наш погляд, можна вважати підвищення рівня інклюзивності та прийнятності фінансових послуг для клієнтів, формування у споживачів додаткового ефекту, який знаходить прояв у підвищенні якості та розширенні асортименту фінансових послуг, спрощенні технічного доступу до фінансових послуг, зменшенні фінансових витрат і часу на їх одержання в порівнянні з попередніми умовами, підвищенні доходів споживачів тощо [18, с. 12; 26, с. 165].

Реалізація восьмого етапу процесу інжинірингу фінансових інновацій потребує ретельного аналізу нормативної та інформаційно-ресурсної бази небанківської фінансової установи, накопичення та використання інформації про раніше запроваджені інновації, створення необхідних інформаційних систем і баз даних, залучення консультантів, навчання або підвищення кваліфікації персоналу тощо.

Завершальний етап процесу фінансового інжинірингу інновацій передбачає здійснення постійного моніторингу використання фінансової інновації у небанківській фінансовій установі впродовж усього її життєвого циклу з метою виявлення можливих відхилень від розробленої програми, нових ризиків, потреби в додаткових ресурсах, а також визначення доцільної тривалості використання конкретної інновації.

У процесі практичної організації фінансового інжинірингу ці етапи, зазвичай, виконуються не послідовно, а послідовно-паралельно шляхом ітеративної реалізації окремих етапів, тобто з поверненням та уточненням попереднього етапу після реалізації наступного. В узагальненому вигляді схема організації інжинірингу

фінансових інновацій у небанківських фінансових установах наведена на рис. 2.

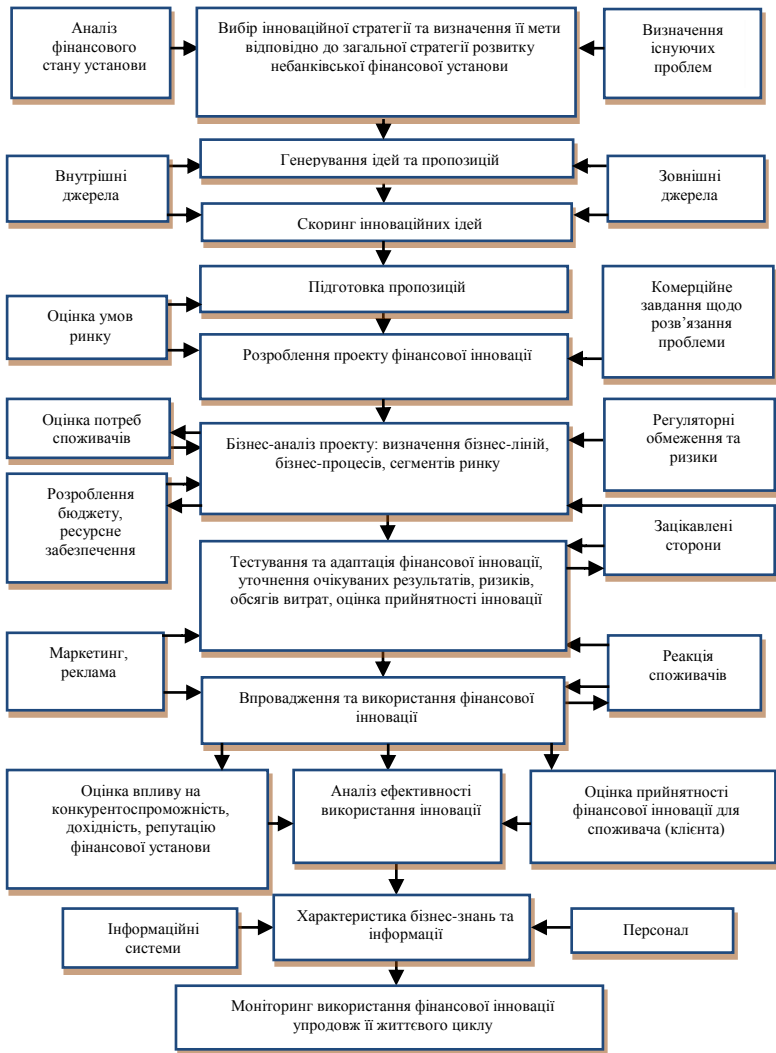

Рис. 2. Схема організації процесу інжинірингу фінансових інновацій у небанківських фінансових установах (розроблено автором)

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що використання фінансового інжинірингу в процесі організації розроблення та запровадження фінансових інновацій повинно ґрунтуватися на реалізації комплексу аналітичних, організаційних, управлінських і технологічних заходів, чіткому визначенні умов, правил, процедур, повноважень і відповідальності окремих структурних підрозділів та інших учасників інноваційного процесу з метою забезпечення ефективного управління інноваційною діяльністю відповідно до цілей та стратегічних пріоритетів небанківської фінансової установи.

На основі виокремлення основних етапів організації та проведення інжинірингу фінансових інновацій базового рівня та всебічної характеристики їх змісту визначено порядок виконання робіт, процедур і дій щодо використання фінансового інжинірингу в небанківських фінансових установах, що дозволило розробити схему організації процесу інжинірингу фінансових інновацій, яка, на відміну від існуючих підходів, ґрунтується на послідовно-паралельному виконанні робіт та інжинірингових процедур шляхом ітеративної реалізації організаційних і планових заходів, а її практичне використання сприятиме підвищенню рівня інноваційності та показників діяльності небанківського фінансового сектору України.

Література

1. Барынькина Н.П. Эволюция понятия финансового инжиниринга в финансовой науке / Н.П. Барынькина // Вопросы экономики и права. – 2011. – №6. – С.101-107.
2. Гнучкий режим курсоутворення: етапи запровадження та можливі наслідки для економічного розвитку України. Вип.15. Київ: Національний банк України, 2010. – 124 с.
3. Жупанин В.В. Організація залучення заощаджень населення на основі випуску казначейських зобов'язань України / В.В. Жупанин // Фінанси України. – 2008. – №2. – С.44-58.
4. Жупанин В. Проблеми збалансованості внутрішніх заощаджень та зовнішніх запозичень банків в умовах

нестабільності фінансових ринків / В. Жупанин // Вісник Національного банку України. – 2008. – №7. – С.8-12.

5. Кротюк В.Л. Еволюція підходів до оцінки капіталу в Базельських угодах / В.Л. Кротюк // Банківська справа. – 2005. – №4. – С.3-9.

6. Кузнецов В.А. Предоплаченные инструменты розничных платежей – от дорожного чека до электронных денег / В.А. Кузнецов и др. – Москва: Маркет ДС, 2008. – 304 с.

7. Маршалл Дж. Ф. Финансовая инженерия / Дж. Ф. Маршалл, В.К. Бансал. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 784 с.

8. Міщенко В.І. Проблеми вдосконалення управління державними корпоративними правами / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова // Економіка України. – 2002. – №5. – С.29-36.

9. Міщенко В.І. Методологічні та методичні проблеми запровадження таргетування інфляції / В.І. Міщенко // Вісник Національного банку України. – 2006. – №5. – С.22-32.

10. Міщенко В.І. Банківський нагляд: підручник / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К.: Центр наукових досліджень НБУ, УБС НБУ, 2011. – 498 с.

11. Міщенко В.І. Поняття системного ризику та підходи до визначення системно значущих банків / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. – №1(105). – С.186-189.

12. Міщенко С. Визначення основних факторів розвитку та ефективності функціонування фінансового сектору України / С. Міщенко // Банківська справа. – 2008. – №4 (82). – С.31-47.

13. Міщенко С.В. Вдосконалення інституційної структури нагляду за фінансовим сектором / С.В. Міщенко // Банківська справа. – 2007. – №1. – С.41-56.

14. Міщенко С.В. Проблеми оцінки впливу стабільності функціонування грошово-кредитної сфери на економічну безпеку країни / С.В. Міщенко // Фінанси України. – 2010. – №7. – С.35-49.

15. Міщенко С.В. Вдосконалення системи безготівкових роздрібних платежів / С.В. Міщенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2014. – №5(158). – С.22-28.

16. Мищенко С.В. Стимулирование кредитования как фактор экономического роста / С.В. Мищенко // Вестник Финансового университета. – 2013. – №1(73). – С.35-45.
17. Науменкова С.В. Оцінка впливу галузевої приналежності на рівень перспективної платоспроможності позичальника / С.В. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2005. – №7. – С.14-21.
18. Науменкова С.В. Функціонування недержавних пенсійних фондів на ринку фінансових послуг України / С.В. Науменкова // Фінанси України. – 2010. – №4. – С.3-16.
19. Науменкова С.В. Підвищення доступності фінансових послуг: актуальні питання регуляторної практики / С.В. Науменкова // Фінанси України. – 2013. – №10. – С.20-33.
20. Науменкова С. Фінансова інклюзивність та проблеми забезпечення доступу населення до базових фінансових послуг в Україні / С.В. Науменкова // Вісник Національного банку України. – 2014. – №11. – С.31-37.
21. Науменкова С. Базель I, II, III: розвиток підходів для зміцнення регуляторної основи / С. Науменкова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2015. – №12. – С.39-48.
22. Науменкова С.В. Недержавне пенсійне забезпечення / С.В. Науменкова. – К.: Знання, 2010. – 66 с.
23. Пантелеєва Н.М. Фінансові інновації в банківській системі: теорія, методологія, практика / Н.М. Пантелеєва. – К.: УБС НБУ, 2014. – 540 с.
24. Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України: аналітична доповідь / за ред. О.П. Коваль, Я.В. Жаліло. – К.: НІСД, 2012. – С.91-94.
25. Світовий досвід та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. Вип. 10. – К.: Національний банк України, 2008. – 145 с.
26. Соколов Б.И. Роль платежных систем в обеспечении устойчивого развития национальной экономики / Б.И. Соколов, С.В. Мищенко // Проблемы современной экономики. – 2015. – №2(54). – С.163-168.

27. Naumenkova S., Malyutin O., Mishchenko S. Transition to Inflation Targeting in Ukraine: New Tools for Monetary Policy. Bulletin Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics. – 2015. – №1(166). – P.31-39.

1. Baryn'kina N.P. Evoluciya ponjatiya finansovogo inzhyniringa v finansovoj nauke / N.P. Baryn'kina // Voprosy ekonomiki i prava. – 2011. – #6. – S.101-107.

2. Hnuchkyj rezhym kursoutvorenniya: etapy zaprovadzhennya ta mozhlyvi naslidky dlya ekonomiky Ukrainy. Vyp. 15. Kyiv: Naczialn'nyj bank Ukrainy, 2010. – 124 s.

3. Zhupanyan V.V. Orhanizaciya zaluchennya zaoshhadzhen' naselelnya na osnovi vypusku kaznacheyis'kyx zobovyazan' Ukrainy / V.V. Zhupanyan // Finansy Ukrainy. – 2008. – #2. – S.44-58.

4. Zhupanyan V. Problemy zbalansovanosti vnutrishnix zaoshhadzhen' ta zovnishnix zapozychen' bankiv v umovax nestabal'nosti finansovykh rynkiv / V. Zhupanyan // Visnyk Naczialn'noho banku Ukrainy. – 2008. – #7. – S.8-12.

5. Kropyuk V.L. Evoluciya pidkhodiv do ocinky kapitalu v Bazel's'kyx uhodax / V.L. Kropyuk // Bankivs'ka sprava. – 2005. – #4. – S.3-9.

6. Kuznecov V.A. Predoplachennye instrumenty roznychyx platezhej – ot dorozhnogo cheka do elektronnyx deneg / V.A. Kuznecov i dr. – Moskva: Market DS, 2008. – 304 s.

7. Marshall Dzh. F. Finansovaya inzheneriya / Dzh. F. Marshall, V.K. Bansal. – M.: INFRA-M, 1998. – 784 s.

8. Mishhenko V.I. Problemy vdoskonalennya upravlinnya derzhavnymy korporanyvnymy pravamy / V.I. Mishhenko, S.V. Naumenkova // Ekonomika Ukrainy. – 2002. – #5. – S.29-36.

9. Mishhenko V.I. Metodolohichni ta metodychni problemy zaprovadzhennya tarhetuvannya infljaczii / V.I. Mishhenko // Visnyk Naczialn'noho banku Ukrainy. – 2006. – #5. – S.22-32.

10. Mishhenko V.I. Bankivs'kyj nahlyad: pidruchnyk / V.I. Mishhenko, S.V. Naumenkova. – K.: Tsentr naukovykh doslidzhen' NBU, UBS NBU, 2011. – 498 s.

11. Mishhenko V.I. Ponjattya systemnoho ryzyku ta pidkhody do vyznachennya systemno znachushhyx bankiv / V.I. Mishhenko, S.V. Naumenkova // Social'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. – 2014. – #1(105). – S.186-189.
12. Mishhenko S. Vyznachennya osnovnyx faktoriv rozvytku ta efektyvnosti funkcionuvannya fnsansovoho sektoru Ukrainy / S. Mishhenko // Bankivs'ka sprava. – 2008. – #4 (82). – S.31-47.
13. Mishhenko S.V. Vdoskonalennya instytucijnoi struktury nahlyadu za fnsansovym sektorom / S.V. Mishhenko // Bankivs'ka sprava. – 2007. – #1. – S.41-56.
14. Mishhenko S.V. Problemy ocinky vplyvu stabilnosti funkcionuvannya hroshovo-kredytanoi sfery na ekonomichnu bezpeku krayiny / S.V. Mishhenko // Finansy Ukrainy. – 2010. – #7. – S.35-49.
15. Mishhenko S.V. Vdoskonalennja systemy bezhotivkovykh rozdribnykh platezhiv / S.V. Mishhenko // Visnyk Kyyivskoho nacional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya: Ekonomika. – 2014. – #5(158). – S.22-28.
16. Mishhenko S.V. Stimulirovanie kreditovaniya kak factor ekonomicheskogo rosta / S.V. Mishhenko // Vestnik Finansovogo universiteta. – 2013. – #1(73). – S.35-45.
17. Naumenkova S.V. Ocinka vplyvu haluzevoyi prynalezhnosti na riven' platospromozhnosti pozychal'nyka / S.V. Naumenkova // Visnyk Naczional'noho banku Ukrainy. – 2005. – #7. – S.14-21.
18. Naumenkova S.V. Funkcionuvannya nederzhavnyx pensyinyx fondiv na rynku finansovyx posluh Ukrainy / S.V. Naumenkova // Finansy Ukrainy. – 2010. – #4. – S.3-16.
19. Naumenkova S.V. Pidvyshhennya dostupnosti finansovyx posluh: aktual'ni pytannya rehulyatornoi praktyky / S.V. Naumenkova // Finansy Ukrainy. – 2013. – #10. – S.20-33.
20. Naumenkova S.V. Finansova inkluzyvnist' ta problemy zabezpechennya dostupu naseleennya do bazovyx finansovyx posluh / S.V. Naumenkova // Visnyk Naczional'noho banku Ukrainy. – 2014. – #11. – S.31-37.
21. Naumenkova S.V. Bazel': I, II, III: rozvytok pidxodiv do zmiczennya rehulyatornoi osnovy / S.V. Naumenkova // Visnyk

Kyivs'koho nacziional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka.
Seriya: Ekonomika. – 2015. – #12. – S.39-48.

22. Naumenkova S.V. Nederzhavne pensiyine zabezpechennya / S.V. Naumenkova. – K.: Znannya, 2010. – 66 s.

23. Pantyelyeyeva N.M. Finansovi innovaciyi v bankivskij systemi: teoriya, metodolohiya, praktyka / N.M/ Pantyelyeyeva. – K.: UBS NBU, 2014. – 540 s.

24. Ryzky, zahrozy, prioritytety ta naslidky reformuvannya pensijnoyi systemy Ukrainy: analitychna dopovid' / za red. O.P. Koval', Ja.V. Zhalilo. – K.: NISD, 2012. – S.91-94.

25. Svitovyj dosvid ta perspektyvy rozvytku elektronnyx hroshej v Ukraini. Vyp. 10. – Kyiv: Nacziional'nyj bank Ukrainy, 2008. – 145 s.

26. Sokolov B.I. Rol' platezhnyx system v obespechenii ustojchivogo razvitiya nacional'noj ekonomiki / B.I. Sokolov, S.V. Mishhenko // Problemy sovremennoj ekonomiki. – 2015. – #2(54). – S.163-168.

27. Naumenkova S. Transition to Inflation Targeting in Ukraine: New Tools for Monetary Policy / S. Naumenkova, O. Malyutin, S. Mishchenko // Bulletin Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics. – 2015. – #1(166). – P.31-39.

8.02.2019